

DEMOCRATIA

Revistă politică, economică și literară

Apare la 5 și 20 ale fiecărei luni

23

SUMARUL:

- Nicolae I. Popilian . România vârful germanismului.
 Rozmarin . . . Turcia nouă.
 Ricard Ion . . . Regele orb. (După Uhland).
 M. Asupra votului universal (urmare).
 I. Roman . . . Galeria marilor cugetători (Paul Broca).
 * * * . . . Note și impresii (Presimțire, Confuzie, Din Vremuri).
 I. S. Regimul legei monopolului.
 * * * . . . Politica, Magistratura, Inserții, Bibliografii.

Director-Proprietar: NICOLAE I. POPILIAN, Advocat.

Redacția și Administrația: Craiova, strada Cazarmelor, 27.

ABONAMENTUL LEI 8 PE AN

15 Bani numărul

COMITETUL DE REDACȚIE:

Dem. Constantinescu, profesor, prim redactor; d-nii avocați: I. C. Giulescu, Ștefan Severini, Ion N. Popescu, Sc. Constangioară, Alex. Carianopol, G. G. Petrescu, G. Pârvănescu, N. Constantinescu, I. Mitrică, Av. Vasulescu, Const. Turceanu, Adrian Zeuleanu, Barbu Ionescu, Marius Kintescu I. F. Popescu.

„PLUGARUL“

SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ

CRAIOVA Strada UNIREI No. 80.

Biourou, Technic, Agricol și Industrial

Reprezentanța pentru Oltenia a renumitelor garnituri de treerat H. Lanz din Mannheim

Reprezentanța pentru Oltenia a Motoarelor cu benzină și gaz sărac „Kosmos“, — Societatea garantează soliditatea și buna funcționare a acestor Motoare.

Depozite: Postamente pentru mori. Pietre de mori franțuzești. Pietre pentru mori de apă. Ciocane de ferecat. Teascuri și stropșitori de struguri. Pompe de fântâni și de incediu și Bascule „Garvens“. Tocătoare de nutreț. Tocătoare de sfeclă. Mașini de saramurat grâu. Vânturători. Dărăce și scărmanători de lână. Tăvăluge. Trioare. Manometre. Batoze de bătut porumb cu aburi și manuale. Pluguri cu 1 și 2 brazde. Pluguri de coastă. Curele de păr de cămilă. Benzină. Uleiuri minerale. Vaselină. Valvolină. Sonerii electrice. Telefoane. Lămpi și instalații electrice etc.

„SERVICIU SPECIAL PENTRU INSTALAȚII DE APĂ“

Se recomandă în special persoanelor care construiesc din nou, pentru a-și face instalațiile de conducte, în vederea aducerii apei la Craiova.

Reprezentanța Generală pentru Dolj a Societății Generale de Asignare din București

„VICTORIA“

România vârful germanismului

Vizita făcută regelui Carol de Kronprințul german, cu tot tonul familiar ce i s'a dat de Curtea noastră, a avut un răsunset, în lumea politică europeană, mai mare de cum se credea.

După câteva tămâeri ocazionale, publicate în ziarele germane, relative la regele și țara noastră, ne-a fost dat să citim în ziarele franceze, care este opinia lumii latine despre noi.

Francezii cred că, România este vârful germanismului în orientul Europei, precum Bulgaria este vârful slavismului. Această apreciere nu este de loc măgulitoare pentru noi cari ne credeam reprezentanți ai rasei și culturai latine.

Totuși trebuia să ne așteptăm la aceasta.

Oligarchia ce de atâta vreme ne conduce—cu toate că vorbește franțuzește—prin politica nemțească ce a făcut dela detronarea lui Cuza, ne-a îndepărtat foarte mult de lumea latină cu care aveam legături de sânge, împingându-ne fără voia noastră în brațele unei lumi care nu ne pricepe și n'o pricepem. Am fugit de dragostea desinteresată ce ne arătau francezii primind dragostea perfidă a unor prieteni cari de mult ce ne iubesc, ne înădușe strângându-ne la peptul lor.

În loc să fim mereu stânca de granit care să oprească valurile slave și germane de a se revărsa spre

sudul Europei, după cum eră menirea noastră, iată-ne acum considerați ca înaintegardă a colosului german, pentru al cărui singur interes existăm și a cărui soartă în lume trebuie să avem.

E tristă pentru noi această constatare.

Dar ce am căutat, am găsit.

Totuși, trebuie să se știe că, dacă politicienii noștri ne silesc să facem politică nemțească, poporul nostru, care a avut de îndurat numai mizerii dela statele germane, nu are nici o simpatie pentru nemți.

Și cum am putea iubi noi pe nemți, cari cu ajutorul unguirilor voesc să desființeze națiunea română din Ardeal și cari chiar pe noi cei din România liberă ne-au umilit de atâtea ori.

Nu, nu vom renunța nici odată la rasa noastră latină și la drepturile ce avem în această parte a lumii ce de secole locuim.

Și trebuie să o spunem sus și tare. Nu vom fi nici odată slugi nemțești, iubim prea mult libertatea și numele de Român, și decât să fim robii altora, mai bine ne vom sinucide.

În vinele noastre curge și sânge Dac și istoria e martoră de vitejia cu care au murit Dacii.

Poate vom încetă de a fi latini, dar nu vom deveni nemți. Aceasta trebuie să se știe!

Nicolae I. Popilian.

Turcia nouă

I

De două săptămâni Turcia trece printr'o grea criză; o luptă crâncenă se dă între elementele binelui și elementele răului; între reprezentanții vechiului regim și al noului regim; o mare admirație a coprins întreaga lume, când în Iulie 1908, o ceată de inimoși fii ai ei crescuți în apus și adăpați la ideile liberalismului și democrației franceze, germane și engleze, doritori de a ridica din fundul întunerecului, pe urmașii glorioșilor cuceritori, a lui Soliman, Mahomed și Baiazid, de a-i scăpa din ghiarele unei grupe de pașale și de bey, care se îngrijau numai de punga lor pe ei lăsându-i să lăncezască în mizerie, în neștiința și în întuneric, de a-i scăpa din ghiarale ulemalelor și hogilor, cari interpretau Coranul numai în folosul lor, pentru a le ridica starea lor morală, intelectuală și materială, acordându-le drepturi, ca în orice țară civilizată, și ceea ce a fost suprema dorință a tuturilor, constituția, care de 32 de ani, dormea somnul veciei, împreună cu părintele ei Medat-Pașa, zic, a uimit pe toți tactul cu care acești curagioși luptători au știut să smulgă, fără o picătură de sânge, ceea ce la alte popoare a costat multe vieți omenești, unui Sultan, care din întreg șirul Sultanilor, ocupă cel dintâi loc între cei mai răi.

Era dat însă ca acea victorie a lor să ceară sânge. În orice țară și în orice timp o schimbare, o viață nouă nu se întâmplă așa lesne. La noi la 1848 boerii din Protipendadă nu admiteau ca să piardă din vechile lor privilegii; în Franța partidul monarchist aducea mari incurcături patrioților republicani, în sfârșit în toate părțile așa a fost, căci e o lege a naturii, egoismul cu care este inzestrat un individ, o clasă, un popor, etc;

La această lege trebuia să se supună și Turcia.

* * *

În Turcia însă această mișcare nu este prima; mișcări de reforme, aprobări de idei mai înaintate, adaptarea la o viață Europeană s'a făcut și mai înainte. Căci trebuie să știm că Turcul nu e un popor retrograd la civilizație, și nici religiunea sa, concentrată în Cartea sfântă a lui Mahomed, Coranul, nu este în contra progresului—intrucât știm că Coranul e o elaborațiune a noului testament și a vechiului testament,—și deci nu era lipsit de factorii care determina progresul.

Fiind un popor cuceritor, venit din pustiurile Asiei ca mercenarii la diferiți regi din Asia mică, unde venind în contact cu Arabii, au primit Islamismul, așa că la eroismul moștenit din firea lor se mai adaogă și fanatismul unei religii, ai cărei apărători și propagatori au devenit.—Având astfel de înclinări, negreșit că lor nu le era cunoscut un spirit de organizație și de administrație în sensul vederilor lor. Au făcut cuceriri au stăpânit multe popoare, dar nimănui n'a impus voința lor, mulțumindu-se cu un tribut sau cu o stăpânire mai mult nominală. Așa se explică de ce au coprins repede Asia mică și toate statele Europei sud-estice, și tot așa se explică și căderea lor, și pierderea rând pe rând a diferitelor provincii cucerite de ei, și le-au pierdut lesne căci ei nu lăseseră de cât urme de sabie și de groază cari se pierd mai iute, de cât urmele progresului și civilizației.

Ei n'au voit să intre în contact cu popoarele cucerite, și mai târziu cu cele vecine, căci era o înjosire pentru ei, așa le dicta Coranul lor.

* * *

Acest rău a fost observat de unii stăpânitori ai lor, cari văzuseră, că, pentru a păstra cât de puțin din patrimoniul marilor Sultani, trebuie să reorganizeze forțele îmbătrânite. Tendința aceasta se vede în secolul al XVIII pentru prima oară la Mustafa al III; mai târziu ideile

revoluționare ale Republicii franceze scormonise Europa și 'și găsi răsunset și aci, adăogându-se la aceasta și contactul Turciei, cu Europa apusană prin luptele lor cu Napoleon.

Primul pas de reformă „Tanzimat“ datează după timpul lui Selim III.

Aici e de făcut o observație foarte dreaptă și adevărată: Turcii, popor cuceritor, aveau numai ocupația armelor; erau deci acei Turci o clasă răsboinică, care nu muncea, nu se ocupa cu comerțul ori cu agricultura, mulțumindu-se numai cu prăzile și cu birurile popoarelor supuse. Deci cât timp armata turcă era în floarea ei, cât timp a fost călăuzite la biruințe de Sultani ilustri, atât timp, Turcia a progresat,—în sens material vorbind,—căci ea de formă era tot asiatică, iar după ce armata a decăzut, și gloria otomană a apus.

Așa dar armata era reprezentanta Turciei vechi pe timpul lui Selim, care văzuse, că, în fața progresului armamentului și al tacticei de luptă al Europeilor, Turcii sunt foarte slabi, și de vor continua, vor pierde totul. El avu deci cea dintâi idee de a regenera, corpul Ianicerilor, fala armatei otomane. N'avu parte, este omorât; sarcina aceasta a rămas pe mâna unui nepot al său *Mahmud*, un Sultan energic și cu frumoase idei. Acesta a văzut răul și în ajunul răsboiului cu Egiptul și cu Rusia nu s'a temut și și-a ajuns scopul distrugând cu desăvârșire acest fel de armată, ce nu era decât un element de desorganizație. El a zis în anul 1826 într'un decret, după distrugerea Ianicerilor:

Musulmanii să nu fie considerați Musulmani decât în moschei, creștinii în biserici, evreii în sinagoge, iar în afară de aceste locuri ei se vor bucura de aceleași drepturi politice și de protecțiunea mea părintească.

Murind el, urmașul său Abdul-Medjid în 1839 da Hatti-seriful *Gulhané*, sau prima adunare asupra reformelor.

* * *

Acum cu aceste frumoase intenții crește și prestigiul ei în fața Europei, și ea e introdusă în concertul European, ca mare putere; de unde până aci puternicii ei vecini așteptau din moment în moment moartea ei, au fost surprinși de aceasta; nu s'a dat înapoi,—acel vecin poftitor a fost veșnic pravoslavnică Rusie și Austria, — și vedem că alte Puteri de un secol aproape servesc ca doică bătrânului copil, care mai de care desmerdându-l, unul ciupindu-i dintr'o sărutare Caucașia, altul Bosnia și Herzegovina; România, Serbia și Bulgaria emancipându-se, așa că copilul ajuns la majorat nu reclamă altceva de cât să i se recunoască dreptul actual.

Mai din invitarea puterilor, mai din inițiativa ei, Turcia inaugurează o serie de reforme, începând cu armata, cu instrucțiunea publică, cu legislația și cu administrația, care a fost cel mai greu pas al ei. În 1856, înainte de congresul de la Paris, ea da Hatti-Humyamul celebru prin care dă libertate și drepturi la toți cetățenii ei fără deosebire de clasă și de religie.

Inercarea cea serioasă a fost însă la 1876 când un patriot Midat-Pașa dă o Constituție, pe care a jurat același Sultan, care a jurat în Iulie trecut.

* * *

Vedem deci că încercarea de reforme era nutrită de un număr restrâns de demnitari, ca Reșid-pașa, Riza-pașa, Aoli-pașa, Fuad-pașa și Midat-pașa, părintele constituției. Ca orice mișcare serioasă nu trebuia să meargă iute, nu putea să cucerască mulți aderenți, într'o țară incultă, așa că lipsită de sprijinitori, ea sucombă după puțină viață în mâinile celui Sultan Abdul Hamid II, care va fi cea mai neagră figură în rândurile urmașilor lui Osman.

Intr'o epocă de propășire și civilizație când cele mai sălbatice și retrograde popoare din Asia și Africa s'au acomodat civilizației, el din contră pentru ași menține tronul și dinastia sa, ține sub obroc

facla luminei, răspândind și mai mult, întunecul, minciuna și neadevărul. Sute de martiri au pierit în fundul Bosforului, sute au fost strangulați, mii au putrezit în închisorile Iemenului și Tripolitaniei, mii de mii au părăsit patria, cutreerând lumea și adăpându-se la izvoarele științei și culturii apusene. Departe de patria lor, pe care o plâneau, se strâneau ei și la adăpostul libertății și drepturilor omului, făceau ei acele visuri mărețe, d'au ridica scumpa lor patrie din mocirla în care o aruncase absolutismul Sultanilor, din întunericul în care căzuse din cauza fanatismului, din visul în care căzuse, gândind la vremurile frumoase de altădată, acolo departe, Turcii la un loc cu Arabii pustiului, Evrei alături de Armeni, Bulgari, Români, Egipteni, Sirieni, toți jurau să moară pentru acordarea constituției, pentru libertate, pentru o mai bună administrație, pentru o mai bună îngrijire financiară, pentru ridicarea moralului legilor, pentru ridicarea întregii națiuni osmane la gloria de care a fost vrednică altădată.

În tăcere și cu răbdare expatriații au lucrat, s'au pus în legătură cu cei din țară, au format comitete, au răspândit broșuri, au făcut aderenți, au făcut apel la toate popoarele Imperiului să lupte alături de ei, au invitat pe Sultan să renunțe singur la un astfel de regim.

Prin ce au putut ei să și ajungă scopul? Răspunsul e ușor de dat, prin armată, căci ea,—cum spuserăm mai sus era reprezentanta Turciei vechi,—acum, era mai mult imbibată de ideile noi, întrucât organizată de generali germani, ofițerii făcându-și cursurile în Germania, și deci mai în contact cu civilizația, ofereea mai bună și mai solide garanții de reușită.

* * *

Ani după ani au trecut, din când în când ziarele ne vesteau că comitetul tinerilor turci au lansat un manifest, prin care cereau atâtea și atâtea prenoiri,

între care și constituția, mai târziu auzim că alt comitet al Arabilor cer altă situație, altă dată Armeni, altă dată Bulgari, Greci, toți implorau mila Europei. să intervină pe lângă Sultan pentru îmbunătățirea soartei lor. Europa mărimoasă, ba propune reforme, ba propune control european, ba propune jandarmărie, tot și multe ca să nu se facă nimic. Turcia își ducea viața de azi pe mâine dând din când în când câte o reprezentare de sânge, ca măcelurile Armenilor din Asia, din Constantinopol, din toate provinciile locuite de creștini.

În Macedonia învrăjbea pe Bulgari contra Grecilor și contra Sârbilor, iar ea ducea încet pe umeri bătrâneța vârstei sale.

Iată că la o anumită zi din luna Iulie, ziarele anunță că un batalion de armată s'a răsvrățit că s'a retras în munți, că numai voesc să recunoască situația aceasta, că armata trimeasă contra lor se unește cu ei, că o grupă de cetățeni culți dau o proclamație prin care cer constituția, întâi la Salonic, apoi la Bitolie, apoi la Ianina, la Usküb, că armata se unește cu ei, că tot poporul îl urmează. Crudul Sultan a priceput și pentru a se menține pe șubredul lui scaun dă un hati-serif prin care acordă Constituția, numește noi miniștri, convoacă colegiile electorale pentru alegerea reprezentanților națiunii.

* * *

O nouă viață, oameni noi și speranțe mai bune. Turci, Albanezi, Greci, Bulgari, Sârbi, Evrei, Români, Armeni, sârbătoresc împreună, își dau mâna și cu toți jură pentru păstrarea unei Turcie mare, fiecare națiune bucurându-se de drepturi politice egale, de religie și de libertatea sa, adică se împlinise vorba lui Mahmud Sultanul dela 1826: *In moschei erau Musulmanii, în biserică erau creștini, în sinagoge evreii, iar în afară de acestea erau Osmanlii.*

Pasul acesta măreț a uimit lumea, din toate părțile au primit încurajări și

indemnuri, iar ei s'au pus serios pe lucru.

Pentru cel ce a observat schimbări mai cu sânge rece, pentru cel ce nu se conduce și nu deduce prezentul numai pe observații momentane, negresit că nu putea să prevedă că frumosul avânt ce și luase Turcia nouă se va putea pră-

văli cândva, când toți arătau simpatii, când toți păreau că merg în aceeași direcție. Un fapt așa important nu putea să se facă în liniște, fără vărsare de sânge, așa că eră de așteptat acelea ce s'au întâmplat pela sfârșitul lui Martie.

Rosmarin

Regele Orb..

*Ce stă pe malul mării ceata
Normanzilor, de lupt'armată?
Bătrânul rege nins de vremuri
Și orb, ce biruință cată?*

*Abia finându-se cu sceptorul
Răcnește 'n furia 'ndurerării,
Și glasul-i misterios se frânge
Departe 'n valurile mării...*

— „Tălhare, înapoi dă-mi fuca!
Să-mi cânte iar cu vocea-i lină
Un cântec însoțit de harpă...
Să-mi pară viața iar senină!...“

*...Venise ea la țărnuțul mării
Să joace... dar din joc răpită
De tine fu—Greu blestemată
Să-ți fie fața necinstită!“*

*Ca din pământ, pe negândite
Tălharul mândru s'arată —
Cu paloșul în scut lovește
Și încrunțat spre rege cată:*

— „Atâția pași ai tu bătrâne
Și cavaleri... inimi viteze!
Eu ți-am răpit copilă mândră...
E vre-unul care să-mi cuteze?“

*Cuprinși de spaimă stau Normanzii
Nici unul nu se 'ncumetează
Să lupte... Orbul rege 'ntreabă:
— „Sunt singur? Ceata mea vitează!“*

*Când... iată fiul cel mai tânăr
Grăește orbului său tată:
— „De nu-i un altul ca să lupte
Lupt eu azi pentru prima dată!“*

— „O, fiule! Tălharu-i tare...
Invins nu fu de nimeni încă!
De poți... cutează... și răzbună
Indurerarea-mi cea adâncă.

*Descinge-mă și ia-mi cea spadă
Invingătoare alt' dată...
De vei muri—Pieri-va 'n valuri
Un rege orb: Sărmanu-ți tată!“*

*În valuri repezi și spumoase
Unește marea întefită—
Bătrânul rege orb ascultă...
În juru-i ceata stă—amușită...*

*Căci... strigăte se aud departe
Pe țărnuțul celalt de odată,
Și 'n aprige loviri de spadă
Începe-o luptă 'nvierșunată...*

*Un sunet!... Orbu 'ndată 'ntreabă:
— „Ce ați văzut? Spuneți-mi grabnic...
Oh! spada-mi-o cunosc prea bine...
Ea fuse! Ea lovi amarnic!“*

— „Străpuns... căzu, răpus tălharul
Greu, cutezanța-i fu plătită—
O fiu de rege! Fața-ți fie
În vecii vecilor slăvită!“

*Făcut-au spedele 'n lovire
Și regele iarăși întreabă:
— „Ce-aud? Pe valurile mării
Ce barcă în spre țărnuț plutește?“*

— „E fiul tău... și el aduce
În urma luptei glorioase
Pe-a ta copilă mult iubită
Cu bucle blonde... mătăsoase...“

— „Fiți binecuvântați!...“ exclamă
Bătrânul rege de pe-o stâncă,
— „De-acum senină fi-va viața-mi
Și bătrânețea cea adâncă...“

*Și tu copile cu-a mea spadă
Mă 'ngroapă... viața-mi când se curmă,
Iar tu Gunild' a mea copilă
Cânta-vei cântu-mi de pe urmă...“*

Ricard D. Ioan.

După Uhland.

Asupra votului universal

(Urmare)

De și istoria nu ne dă lămuriri precise asupra începutului organizației romane, mărginindu-se la legende și la scurte arătări a faptelor mai principale, dreapta rațiune însă ne călăuzește ca să deducem că, precum în alte părți pe continent, tot astfel și în peninsula *italică*, de unde apare origina romană, s'a putut găsi câțiva fruntași — în mijlocul acelor cete ce cutreerău coastele fără rost, către cari se alipiră grupurile de oameni, atrași de autoritatea și înțelepciunea lor. Acești fruntași desțoinici având și energia de a se impune, succedându-se și urmărind un scop determinat, a putut întemeia *cetatea ceatare a timpului*; până ce din sânul ei răsări acel popor vrednic și de mare viitor.

Sub cei șapte regi nu numai că s'a organizat statul cu tot coprinsul guvernământului precum și o putere militară capabilă de a apăra teritoriul, dar s'a mai pus și bazele unei organizațiuni sociale, așezată și ea pe principiul moralei de familie, care probabil a condus civilitatea către viața pașnică și către o activitate energetică, împingând astfel poporul întreg la progres prin sine.

Acum, dacă am pătrunde cu mintea în adâncul timpului și ne-am da seama de partea reală a înjghebărei, oare nu am găsi că în jurul celor dintâi fruntași¹ din capul puținei lumi ce se adunase și care la începutul acelei înjghebări locuia prin bordeie, în grupuri fără coeziune, fără omogenitate și poate fără credință: lor și numai lor s'ar datora meritul de a fi pregătit totul?...

Nu oare acei fruntași premergători au impus principiile deduse din o desăvârșită rațiune de stat, pe care s'a bazat nu numai organizațiunea dar mai cu seamă educațiunea politică, care eră legată de un mare ideal, făurit în mintea imaginară a căpeteniilor și transmis mulțimei prin intermediul celor câțiva *decurioni*, dela începutul înjghebărei?...

Motivul care ne face să punem aceste întrebări este dedus din împrejurarea că, acea adunătură de oameni veniți ca să se pună sub autoritatea lui Romul, ori cât unii s'ar fi tras din sânul vre-unui popor

mai deosebit ca neam și cultură, totuși starea de pribegie a unora precum și aceea amestecătură de neam—dacă admitem că eră la început *adunătură* în înțelesul cuvântului, prezenta destule dificultăți greu de înlăturat. Mai mult, lipsind familia, oamenii dela sine poate că se găseau dedați către o viață de sbucium. Și cu toate acestea grație *introducerei* — zis așa, făurită cu înțelepciune, prevedere și putere, că tot meritul revine primilor fruntași cari au conlucrat la opera mare a închegării și formațiunei; apoi celor adunați în jurul lor, cari s'au supus voinței de fier a primului rege, cunoscut ca întemector al Romei și *neamului roman*.

Nu e mai puțin adevărat că până să ajungă de a se afirma ca popor și ca stat de sine stătător sub Romul, cine știe câte încercări vor fi avut loc, până ce în mijlocul nesiguranței și a zvăpănelilor — acei briganzi și aventurieri *ai răi-voitorilor*,¹ găsinduși omul care să-i conducă la bine, avură atâta inimă și dragoste de a-l asculta și a i se supune cu tot devotamentul, astfel că cu puținele mijloace de care să dispunea pe vremuri, să lucreze fără preget, consolidându-se și luând avânt numai spre bine.

Geniul primului rege pare că a fost mult mai presus de așteptările minusculului său popor, de oare-ce prin autoritatea și chibzuința ce desfășurase, până și vecinii începuseră să râvnească și chiar să dorească contactul cu primii atleți ai viitorului. Astfel, de sub el începe să sporească locuitorii; mai vedem alipirea Sabinelor, ceea ce înlesni ca repede să se constituie familia ca bază a societății. În fine să se organizeze un oraș în toată regula, împărțit în triburi de câte zece *curii*, davadă pipăită de condițiunile bune în care s'au făcut primele așezări.

Însă, ceea ce trebuie ca să ne atragă atenția, este fără îndoială faptul că cu Romul nime nu se putea juca, în acest sens exemplul cel mai palpabil îl dăduse el chiar cu frate-său Remu — spune legenda cel puțin, care ar fi fost ucis pentru că a îndrăsnit ca să nesocotească

¹) Unii istorici — desigur rău-voitori poporului roman, pretind că cei dintâi oameni ai Romei, ar fi fost briganzi și aventurieri.

¹) Numitore și apoi Romul (750 a. chr.).

prima hotărâre luată în cetate, de a nu trece nime peste șanțul ei incunjurător. Ce exemplu important ca principiu de guvernământ, prin care dela începutul existenței autorității se afirmă nepărtinirea și voința fără șovăire. Oare, în urma acestui fapt al regelui, mai îndrăsnea cineva din cei chemați în serviciul Romei ca să fie tolerant sau abuziv? Și, dacă întemeietorii s'au purtat astfel, nu prin aceasta s'au dat tonul în viață de guvernământ?

Dacă am adăoga la aceasta și democratizarea vieții cetățenilor, înlesnindu-se alegerea și controlul, nu deducem că numai astfel s'a putut forma acea școală bună, ce au oțelit caracterele, scoțând la lumină frunțașii, cari au ridicat curând poporul la apogeu?

Iată de ce vedem dela început: împărțiri regulate, strade aliniate, egalizarea cartierelor, formare de grupe cu șefii lor.

Toate acestea nu ca regulă bizară sau imitativă, dar ca necesitate organică bine chibzuită, prin care s'a dat confortul și s'a înlesnit controlul administrativ; apoi s'a mai dat aspect plăcut orașului și s'a modernizat cum nici o altă cetate nu se putea asemăna cu Roma, cea răsărită ca din senin.

Prin introducerea familiei, și a cultului religios, Romul săvârși una din faptele cele mai importante ale organizației sale, întru cât numai prin acest mijloc a putut să impue celor adunați în jurul său îndatoriri folositoare și tot de odată să aibă mijlocul de a privighia execuțiunea lor. Pentru aceasta, după ce au creat acei șefi morali ai curielor,¹ cari erau obligați a vizita familiile a mai investit pe bărbat sau pe tată² cu puterea de șef absolut, asumându-i însă răspunderea morală asupra tot ce interesa drepturile și îndatoririle familiei lui. Femeea, având sarcina menajului interior și a creșterii copiilor până la oare care etate, eră nu numai o asociată credincioasă, dar și-o mamă vrednică fiind cu atât mai considerată, pe cât eră de stăruitoare ca să-și crească copiii sănă-

¹) Cartierelor se numeau *curii*, iar șefii erau *curionii*. La început nu erau decât trei triburi, fiecare trib având câte zece curii, iar populația se compunea numai din bărbați.

Decuria, grupă de zece; *centuria*, de o sută. Impărțirea aceasta cu sistem decadic s'a introdus și la armată. Pentru votare cetățenii se adunau pe decurii.

²) Pater.

toși și în stare de a suporta sarcinile cetățenești, care începeau dela vârsta de 17 ani¹ cu obligațiuni punctuale și chiar oneroase.

În lipsa de temple mari și de o specială organizație, s'a introdus cultul religios în familie, dându-se importanță serbărilor interioare, dela care șefii curielor nu lipseau, fiind obligați de ale face cât mai uniforme și atrăgătoare; apoi mai introduse și festivități mai mari la care lua parte tot poporul.

Se înțelege dela sine că până la înființare de școale teoretice, totul s'a bazat numai pe educațiune, impusă mai întâi primilor bărbați cari formau populația, dela cari s'au transmis în familie și copiilor, lărgindu-se treptat cercul de activitate educativă, pe măsură ce cultura prindea rădăcini și scotea la lumină apostoli ai viitorului.

Este loc să ne punem o nouă întrebare: Cam pe ce principii să răzima educația primitivă a celor dintâi locuitori ai Romei? Cosmopolite?... Nu, pentru că în acest caz cetatea ar fi rămas cum eră și s'ar fi pierdut repera în neantul arbitragiului celui mai tare vecin, către care se alipea, întru cât acest fel de principiu impunând indiferență în ce privește patriotismul, omul să mulțumește să lucreze numai pentru binele său propriu, în colo nimic nu-l mai preocupă. Ori la cetățenii Romei se vede dela început cu totul un alt sistem de viață politică, poate necunoscută până atunci pe continent; viața care se accentuează ceva mai târziu, îndată ce poporul simte puterea de sine și se convinge că este în stare să introducă o eră nouă.

Începutul fiind bun, organizația se întinse cu pași repezi și asupra puterilor mai principale ale statului; astfel, în locul obiceiului nomadic de a sări cu toții fără rost și fără regulă, ca să-și apere căminul ori să pornească după prădăciuni, Romul organizează o putere militară regulată, dându-i anumite conducători. Orându-i judecători aleși de popor din cei mai bătrâni, constitui municipalitatea și dete clerului oare care dezvoltare spirituală, cu scop de a influența asupra credinței poporului.

Că sistemul electiv se baza pre cele

¹) Pre cât era nevoie de sporirea populației pe atât se ținea la vigoarea familiei, ca astfel părinții să-și poată ridica mulți copii, înainte de a îmbătrâni.

mai largi drepturi dela început, așa ceva nu se poate contesta, intru cât istoria ne lămurește clar că cetățenii Romei erau chemați pe despărțiri (curie și decurie) ca să-și aleagă pe șefii și judecătorii lor. Dar oare erau primii cetățeni destul de pregătiți pentru o astfel de democrație accentuată? De sigur că da și nici că se putea altfel, iar lucrul în sine nu prezintă multă greutate de a se explica. Mai întâi cei adunați în jurul lui Romul fiind puțini, ei se inspirară probabil dela șeful lor direct, care nu numai că se impusese prin fapte și corectitudine, dar găsindu se necontentit în mijlocul poporului, fusese în stare ca să-i cultive și prin vorbe înțelepte îndestul, și apoi atunci la început nici nu se cerea multă filozofie, afacerile fiind circumscrise și mărginite. Fără o anumite pregătire însă desigur că nimic nu s'a făcut, ca să fi putut eși totul bine. Mai apoi Romul s'o fi bazat și pe Decurioni, oameni maturi (Senex) aleși de popor cu oare care putere morală.

Organizația fiind urmărită pe aceleași baze solide și mai mult dezvoltată de Numa Pompiliu, de Tul Ostiliu, de Ancu Martiu, de Tarciniu bătrânul, Serviu Tului și Tarciniu Superb, vedem într'un restimp de vr'o 250 ani, din mica cetate a lui Romul, eșind la lumină poporul roman, care într'un timp relativ scurt, se ridică la așa grad de dezvoltare, că pune lumea în uimire și duce faimă în viitorime.¹

Iată ce va să zică a voi și a face, când tu popor bine condus, ai fost în stare ca să te fii mână 'n mână cu fruntașii tăi. Ce alta putem să atribuim celor dintâi vlăstari, răsăriți pe tulpina

¹) Serviu Tului împărți poporul în 193 centurii, iar dacă ținem seamă că într'o centurie nu comptau atunci decât capii de familie și cetățenii cu drept de vot, lesne apreciam sporul populației în raport cu ce era la început.

unei rădăcini, care infiptă lângă stânca Tarpeiană a Capitolinului, cultivată de pseudo-grădinarii adunați de prin părțile Lațiului și ajutați de îndrăznețele Sabine — care într'un moment de surprindere își lasară pe ai lor spre a se alipi de Romani, făcu ca să apară cel mai valoros popor al timpului.

De remarcat că la început poporul Romei fiind cu totul lipsit de oameni *de elită* — bogătași sau ori ce alt mai destins, democrația s'a accentuat în firea ei, nemeșteșugită și fără cea mai mică urmă de imitație, iar Regii nici că se gândeau poate că sunt eșiți din *puterea divină*, ca alții cari priveau poamele lor din înălțimea cerurilor. Din contră, primii regi romani se considerau ca niște mari fruntași ai tânărului popor, cărui trebuia ca să-i servească cu căldura inimei și curățenia cugetului, în care scop se și puneau în serviciul patriei cu râvna ce rezulta din adevărata dragoste de neam. La rândul său poporul considerând pe regi ca atari, prin această legătură și dragostea naturală se menținea.

Mai este de remarcat spiritul de conservare ce au fost introdus tot dela început, prin faptul că se păstra numele de familie, cultul morților și respectul către cei mai bătrâni (senex-patres). Prin acest mijloc se impunea de a se ține socoteală de faptele trecutului și a le pune în legătură cu viitorul; astfel Romanii se deprind de a considera patria nu numai ca ceva părintesc—strămoșesc, dar ca un drept vechi și sfânt merit a fi iubit, păstrat și mărit.

Se înțelege că tot din interes patriotic și de neam, decurgea dragostea între fii și părinți, precum și între toți ai poporului cari să considerau fii ai patriei, deci ca frați între ei.

(Va urma).

M.

GALERIA MARILOR CUGETĂTORI

Paul Broca

Paul Broca, chirurgian francez, născut la Sainte-Foy-la-Grande (Gironde) în 1824, mort la Paris în 1880.

El fu senator, profesor de pathologie chirurgicală la facultatea de medicină din

Paris și directorul laboratorului de antropologie la școala de înalte studii și la Institutul antropologic; el a fost unul din șefii școalei antropologice modernă. A publicat un mare număr de opere,

din care cele mai principale sunt: „*De l'étranglement dans les hernies abdominales*“; „*Des anévrismes et de leur traitement*“; „*Instructions générales pour les recherches anthropologiques*“; „*Memoires sur les caractères physiques de l'homme préhistorique et sur les ossements des Eyzies*“: „*l'Ordre de primales*“.

Toate lucrările sale antropologice, au fost în urmă renoite și publicate sub titlul: „*Memoires d'anthropologie*“ formând cinci volume. Broca în același timp a colaborat la marele *Atlas d'anatomie descriptive du corps humain* a lui Bonamy și Beau. El a mai fondat la *Revue d'anthropologie*, care a apărut trei ani. A fost secretarul general al societății de antropologie, pe care a fondat-o el însuși.

Memoires d'anthropologie. Tomul I cuprinde un număr considerabil de lucrări asupra craniografiei și aplicațiunile sale, proiecțiunile capului, unghiul facial, volumul și forma creierului, indiciul cubic al craniului, lingvistica și antropologia, capacitatea craniilor parisiene în mai multe epoci, originile rasei Europei.

Tomul II: Memorii asupra Bascilor; asupra caracterelor anatomice ale omului prehistoric; memorii asupra craniilor Eiziilor din epoca mamutului; fapte și discuțiuni relative la omul preistoric; cremenele croite de Diluviu; brachicefalele și dolicocefalele vârstei de piatră; despre îngroparea osemintelor din oaza Ovui; craniile și oseminte în cavernele

gibraltarului; craniul dela Meyrueis; craniul extraordinar diformat din Voiteur-Jura; craniul și osemintele dela Sanit Arnould-Calvados; despre starea craniilor și scheletelor în vechile morminte; cunoștința focului și arta facerii focului; istoria lucrărilor societății antropologice dela 1859 la 1863, 1865 la 1867.

Tomul III: ordinul primatelor, paralela anatomică a omului și a maimuței; despre tranformism; selecțiunile; studii asupra constituțiunii vertebrelor codale la primatele (ordinul maimuțelor din clasa maniferelor) fără coadă. Inteligența animalelor și regnul uman; momorii asupra hibridității (corciturii).

Tomul IV: despre măsura capacității craniului; cubagiul craniului; influența umidității asupra capacității craniului; studii asupra proprietății higrometice a craniului considerate în rapoartele lor cu craniometria; despre cudocranii; despre clasificățiunea și nomenclatura craniologică, după indiciile cefalice; craniologie; noile căutări asupra planului orizontal al capului și gradul de inclinațiune ale diverselor planuri craniene; despre unghiul orbito-occipital; despre valoarea diverselor unghiuri faciale, etc.

Tomul V: sediul facultății limbajului articulat; anatomia patologică a creierului; anatomia compusă a creierului; morfologia creierului la om și la clasa maimuțelor (primate); procedeul conservățiunii creierului.

I. Roman.

NOTE SI IMPRESII

Presimțire

Prietenul meu Cristof eră băiat foarte bun. Un caracter așa de frumos cum nu se mai poate și deștept din cale afară. Te ghicea din ochi ce vrei să-ți spui. Nici n'apucați bine să gândești la ceva și numai ce-l auzai:

— La cofetăria „Pariziană“ vrei să

mergem, ori la berăria „Capitanul?“ și eră tocmai așa căci acolo mă gândisem, amândouă locurile fiind vizitate de noi mai în fiecare săptămână.

Uneori îl contraziceam și 'i ziceam dinadins:

— Ei așa!... par'că tot la aste loca-

luri am să mă gândesc eu...

Flămândul tot codrii viseazăl...

Dar el nu să lăsa de loc și numai decât îți spunea :

— Dacă n'o fi așa eu pariez pe ori cât. 'Mi cunosc eu omul, Domnule Titică...

Și intenția mea eră în adevăr să merg unde credea el.

Odată se uită lung la mine și îmi zice :

— Păzește-te bine. Știu că tu ai păcatul de răcești foarte repede.

Dacă nu vei fi bolnav în curând mare minune; cel puțin de te-ar ține supărarea asta numai vr'o zi douăl...

Și par'că a fost un făcut. M'am îmbolnăvit foarte repede, însă norocul a venit ca să mă însănătoșească tot așa...

Acum câțiva ani, vara ne tot socoteam cam unde să ne ducem la aer curat. Eu îl sfătuieam să meargă cu mine a Sinaia, el voia cu orice preț să facă băi la Teckirghiol așa cum îl sfătuiseră un domn Doctor

Par'că 'l aud și acum :

— Cât aș ține de mult la tine nu te pot asculta. Ori cum ar fi, eu tot acolo trebuie să mă duc.

Adică după ce 'mi se va purifica sângele cum trebuie n'am să pot merge în alt an unde zici tu ?

— Nu te duce dragă îi tot ziceam eu. E praf, băile sunt prea tari pentru tine. Nu o să ai de ale mănărei cum vrei tu și cum ești învățat acasă. Mai curând cred că ai să te îmbolnăvești decât să capeți sănătate.

— N'am ce face, îmi răspunde prietenul. Doctorul a știut el ce 'mi spune și apoi tu știi că nici tată-meu n'a prea fost sănătos așa că numai cu băile pot câștiga zile din viață.

Și s'a dus acolo unde fusese sfătuit S'a întors însă bolnav rău de friguri palustre și numai ca prin minune a scăpat de moarte.

Când îi aminteam de ce 'i spusese

dădea din cap cu tristețe și 'mi zicea

— Dacă ar putea să știe omul ce 'l așteaptă, s'ar feri totdeauna de rău.

* * *

Incet, incet prietenul Christof se făcuse bine cel puțin în aparență. Totuși se văita uneori de indispoziții, de slăbiciune, de bătăi pronunțate ale inimii. Eu pentru a'l incuraja îi ziceam mereu.

— Nu poate să fie nimic ce 'mi spui tu. Eu nu cred că e altceva, ceea ce simți, decât consecința slăbiciunii ce 'ți a cauzat boala de care suferiși.

— Ei ași, ei ași... Ai să vezi tu ce are să iasă din consecința asta. Scap eu de toate greutățile vieții acum...

— Taci omule din gură... crezi tu că moare cineva așa ușor. Ai să vezi cum au să dispară toate nimicurile astea și ai să devii mai voinic ca înainte. Și apoi chiar mai slăbuț să fii, mergem noi de vară la Predeal și acolo luăm aer curat, ducem viață liniștită și ne distrăm cum e mai bine ca să te poți restabili.

* * *

Ne am despărțit sănătoși și peste trei zile primesc o scrisoare în care prietenul îmi scrie că e în pat... „Dacă am să părăsesc lumea îmi spune într-o parte a scrisorii n'am să te regret de cât pe tine și pe ai mei care m'ați iubit întotdeauna...“

— M'am dus imediat la el acasă și l'am găsit bolnav. Bunul meu prieten părea suferind însă nu așa încât să aibă rost ceea ce îmi scrisese. L-am încurajat cât am putut mai mult și m'am despărțit de el cu făgăduiala să ne vedem a doua zi.

Ce m'a împiedecat să mă țiu de vorbă nu 'mi mai amintesc. A treia zi cea dintâi veste pe care am avut-o de dimineață a fost moartea — scumpului prieten!... Se adeverise presimțirea lui și de astă dată!...

Titi Vioreanu.

București, 4 Aprilie 1900.

Confuzie

Plecasem într'o seară cu un bun prieten al meu hotărâți să ne distrăm undeva.

— Tu unde zici? mă întreabă pe mine prietenul...

— Dar tu unde?...

După puțină ciorăvăială căzurăm de acord pentru o berărie unde știam că e orchestră bună, deși consumația eră potrivită.

La urma urmei berea ne importa mai puțin, muzica eră totul.

... Când plecăm de acasă nu observăm că s'a luat după noi Hector, câinele meu și că tacticos ne urmărește, de la distanță, din urmă...

Ce vrei? Se vede că bietul băiat vrea să se distreze și el?

Când îl băgarăm de seamă, ce mă gândii: ai să-l închid în curtea cuiva provizoriu și în așa fel în cât după puțină osteneală să poată eși singur de acolo, iar noi pân' atunci să ne numărăm drumul în siguranță...

Fără multă vorbă dădui să-l închid într'o curte cu gard de fier. Deșchisei

poarta și chemai pe Hector după mine. El nu voia să vie de loc: presimțea a-furisitul că vreau să-l păcălesc!?

În sfârșit, pe când stam la tocmeală cu „Domnul Hector“ eu înăuntru și el în stradă, deodată văzui că apare o namilă de om clătînându-se și furios se îndreptă spre mine...

— Pardon Domnule... îi zic... și dădui să 'i explic ce vream să fac... El, nici una nici alta ridică mâna gata să 'mi aplice constituția.

Eu mă ferii, iar namila necăjită mor-măi:

— Acum n'ai să 'mi mai scapi Oscar, te învăț eu să mai viei pela mine când lipsesc de acasă..., și încercă din nou să lovească...

Spre norocul meu făcui repede un pas în lături și stimabilul cum eră amezit deabinele, pierzându-și echilibrul căzu lat, iar eu o luai repede la sănătoasa mulțumint că am scăpat numai cu atât din așa confuzie.

Titi Vioreanu.

București 4 Aprilie 1909.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din vremuri...

Sunt câțiva ani și par'că e un veac, de când nu mi-am văzut G... orașul natal.

Iară-și mă mai văd odată aci— deși pentru un scurt timp — unde am petrecut copilăria.

O plăcere ne mai simțită mă cuprinde, când strabat străzile acestui oraș și toate locurile de aci, pline de atâtea dulci amintiri, de naivitate de copilărie.

Cum am ajuns aci acasă, cu mult drag m'am repezit în fundul grădinei, să caut migdalul, sub care mă jucam cu cârdul de băeți și fete... vai! era tăiat sârmanul.

Un biet soc bătrân, abia se mai ținea pe rădăcina lui șubredă și alătura de el vișinul, din care de atâtea ori am căzut...

Duzii din mijlocul curței pare că au îmbătrânit cu totul sârmanii; câte zdravene nuele au procurat ele mamei, destinate pentru cojocul meu... și cu toate acestea, îi privesc cu melancolică bucurie, că-i mai revăd odată.

Dar liliacul; dar via; o iată și biata magazia, odată „*grande l'opéra*“ în care eu cu atâția prieteni am debutat, întrecând pe orice *Manolești*, *Nottara* prin stângăcia

noastră.

Pe un zid ruinat, zace spânzurat un singur coteț, odată în floare, plin cu sute de porumbei.

Nici unul, nici unul acum!...

Bietule coteț, ai căzut în lumea uitărei, ca și un *Memphis*, o *Thebă*,

o *Ninive*... Tu erai un locaș de dulce dragoste, un eldorado al a-tător albi porumbei și porumbețe pline de grații, iar azi ești o biată ladă odorogită, spânzurată pe un zid ruinat...

Vega.

Regimul Legei Monopolului

Se împlinește aproape un an de zile, de când cea mai importantă clasă de comercianți din România, comercianții de băuturi spirtoase, cari prin mărimea capitalurilor vărsate în comerțul lor, prin venitul enorm ce aduc Statului și mai ales prin calitatea lor de Români, ocupă fără îndoială locul cel mai de frunte din punctul de vedere al dezvoltării noastre economice, îndură povara unei legi excepționale, a *legii monopolului*.

E bine să aruncăm o privire asupra modului cum s'a introdus acest regim excepțional, și e timpul să ne întrebăm: *până când cărciumarii vor suporta această stare de lucru și apăsătoare și nedreaptă?*

În primul rând a fost și este de mirat, cum clasa atât de numeroasă și puternică a comercianților de spirtoase n'a fost în stare să opue o rezistență destul de serioasă aplicării acestei nefaste legi, care a isbit în libertatea comerțului și mai ales în soarta atâtor mii de comercianți în majoritate Români.

Să fie oare acești comercianți inconștienți de importanța, drepturile și puterea lor? De sigur că nu!

Ministrul de finanțe liberal, autorul acestei nesocotite legiuiri, a avut curajul de a afirma că *comercianții sunt mulțumiți de situațiunea lor sub regimul monopolului!*

Așa să fie oare?

Să lăsăm să vorbească faptele:

Că legea monopolului pe alcool este o plăsmuire draconică și cătuși de puțin reclamată de împrejurări, merită pur și simplu a isbi o clasă de comercianți, fără a aduce în schimb avantaje echivalente statului; și că comercianții de spirtoase și-au dat perfect de bine seama pericolul ce s'a revărsat asupra lor, prin promulgarea acestei legi, este până la evidență dovedit de energica mișcare care s'a pornit deodată cu respândi-

rea acestui nenorocit proiect dela un capăt până la celalalt al țării.

S'au format comisii, au urmat parlamentări, s'au ținut întruniri de protestare, cari ar fi putut fi o dovadă convingătoare pentru un guvern constituțional, dator a ține socoteala în alcătuirea unei legi de opinia celor interesați, că legea în făurire eră o măsură cu totul greșită.

Totuși, Ministrul de Finanțe n'a voit să renunțe la realizarea proiectului său, și s'a servit de toate mijloacele pentru a face ca legea să se pue în aplicare.

A fost silit ce e drept d-l Ministru să cioplească mult, foarte mult, din opera sa, despre care însuși D sa a trebuit să se convingă că eră o lege prea oneroasă, neavenită, și chiar neumană.

Cu toate aceste mutilări, legea așa cum s'a pus în aplicare a avut consecințe destul de dureroase și abia astăzi roadele ei nefaste se pot vedea, comercianții îndurerați de jugul acestei legi ni le spun.

În primul rând se aude glasul jalnic al cărciumăreselor văduve de la țară, și a familiilor cărciumarilor desființați prin această lege, cari au pierdut, nu numai dreptul exercițiului profesiei lor pe viitor, dar și destul de însemnate sume pe cari ca ori ce comercianți le aveau răspândite pe la debitori.

Nu mai puțin însemnată este cifra, care ar ridica pagubele suferite, din cauza lichidărilor pripite și forțate.

Urmează apoi harababura și favoritismul cu care s'au regulat actualele debite la țară ca și la oraș. Totuși D-l Ministru, după cum a spus, susține că comercianții de spirtoase sunt mulțumiți de faimoasa sa lege, căci la Minister nu s'a primit nici o reclamațiune. Curioasă dovadă!

În primul rând, cine poate ști ce s'a primit la Minister? Mai mult, suntem

positiv informați că numeroase plângeri, s'ar fi adresat d-lui Ministru.

Dar chiar presupunând că ar fi așa, totuși lipsa de reclamațiuni nu arată cătuși de puțin asentimentul cărciumarilor. Căci ar trebui să fie prea independent, și prea bine situat un cărciumar, care ar voi arate d-lui Ministru consecințele nesăbuitei sale legi. Proce-sele de contravenție ar cădea chiar a doua zi ca ploaia asupra lui și desigur conșcinta sa ar fi închiderea debitului. În aceste condițiuni este ușor de înțeles, de ce comercianții nu se plâng. — Chiar fără de plângeri la Minister am putea semnala o lungă listă de persecuțiuni, mai ales a comercianților, cari pot fi numai bănuți de alte principii politice decât liberale.

Aceasta este evident, și nu este tema de care ne ocupăm.

Cărciumarii sunt nemulțumiți, aceasta este lucru cert. Cei dela țară plâng, cei dei dela oraș protestează, cei din Capitală se mișcă, și nu va trece mult până ce această mișcare va izbucni în furtună.

Nu fruntașii partidului nostru agită pe comercianți de spirtoase, ci acești nemulțumiți colindă zilnic pela ușile lor,

și acostează la intruniri și chiar pe stradă spunându-le plini de durere și indignare: *Până când cu această stare de lucruri?*

Comercianții de spirtoase nu au stat cu mâinile în sân la alcătuirea legii monopolului, și sunt departe de a fi mulțumiți de regimul ei.

Dacă totuși legea a putut fi pusă în aplicare, fără ca o erupțiune violentă să fi acut loc, aceasta este grație șiretlicului cu care agenți guvernamentali au știut să desbina pentru un moment pe comercianți înșelându-i prin fel de fel de promisiuni.

Astăzi însă acești comemerțianți și dau bine seama de oneroasa situațiune ce li s'a creat. și sunt gata de luptă. Mulțumiți sunt ce e drept puținii favoriti ai guvernului, nemulțumită este majoritatea covârșitoare dela țară ca și dela oraș. — O anchetă ce vom publica într'insul din numerile noastre viitoare va arăta încă și mai lămurit trista situațiune a acestor comercianți, cum și înaltul grad al indignării și agitațiunei lor.

I. S.

București, 15 Aprilie 1909.

Politice

Numai un an a trecut dela constituirea partidului conservator-democrat și junimiști, desperați că vor rămâne în opoziție veșnică, au început să lanseze svonuri despre împăcare.

Se știe că d. P. P. Carp profetise că peste 3 luni dela ruptura conservatorilor, nu va mai vorbi nimeni despre Tachiști.

Ce-i drept, bun profet e domnul Carp!

* *

D. Gogu Vorvoreanu a oferit comunei Craiova un împrumut de 250000 lei. Este același d. Vorvoreanu care pe vremuri a fost iertat de plata arenzei — cam de vr'o 100000 lei — unei moșii a statului. Așa se cresc milionarii la liberali!

* *

Intr'o ședință a comitetului exe-

cutiv al partivului liberal din Craiova, d. Romanescu a dovedit că d. Ciocazan este un *trădător*.

Și ceilalți membri ai comitetului au fost tot așa de reverențioși față cu primarul Craiovei.

Prea sunt liberali, liberalii dela Craiova.

* *

Toate ziarele liberale cred că guvernul s'a întărit din cauza vizitei Kronprințului.

Ciudată concepție!

* *

Generalul Averescu tratează, în broșura sa, de *falsificatori* pe membrii actualului guvern și cere chiar anchetă care nu se mai face deși se anunțase; totuși va veni timpul când se va face. Și poate chiar de generalul Averescu.

Nip.

Magistratura

Citim în ziare despre o arestare săvârșită în persoana unui înalt magistrat.

È vorba de un prea vestit politician travestit sub roba de magistrat.

Prin urmare, chiar sunt personalități suspecte în magistratură! È trist.

* *

Un adevărat târg de de conștiințe a deschis la București d. Toma Stelian, cu ocaziunea numirilor în magistratura inamovibilă.

* *

Ce fel de examen s'a mai ținut

pentru judecătorii rurali, dacă au reușit cei mai faimoși codaci?

* *

O explicație. Mulți s'au întrebat: de ce nu a consimțit d. Stelian, după cum ceruse decanul facultății juridice din București, ca doctorii în drept să fie scutiți de stagiul și examen în magistratură?

Explicația e simplă. Cu titlul de doctor în drept se pot prezenta prea mulți cari să nu facă politică actualului ministru al justiției, și deci care n'ar putea să fie oarbe instrumente ale d-sale.

Cu ajutorul examenului se pot exclude toți cari nu sunt placul ministrului și stagiul servește ca mijloc de observațiune.

INSERȚII

Pentru confracții din Ardeal

Subsemnatul, *doctor*, în drept dela Facultatea din *Paris*, pe punctul de a pune sub presă „*Anuarul Baroului*“ ediția II-a, m'am hotărât să consacru o parte, în această lucrare statistică și publicăție de auto-biografii, confracțiilor români de peste hotare.

În consecință, cei care doresc să figureze în viitoarea carte (cu nume, adresă, decorațiune, titlu academic, scrieri produse, funcțiuni ocupate, etc.) n'au decât să 'mi trimeată (prin mandat poștal) cinci lei drept ori ce taxă și vor primi (*franco*) un exemplar din I-a e-

diție în care vor găsi (la pag. XVII) buletinul-model gata să fie complectat și înapoiat.

Ca să pot introduce inovația proiectată am nevoie de concursul și adesiunea unui număr mai însemnat de colegi. — Rezultatul ce urmăresc este, înainte de toate, să ne cunoaștem între noi.

P. Ghiăcioiu, *Advocat*.

Craiova (România).

P. S. Ziarele române din Austro-Ungaria sunt rugate să reproducă rândurile de mai sus.

Bibliografii

În Biblioteca pentru toți a apărut: *Casa cu geamurile portocalii* nuvele de Ion Miculescu.

Ramuri No. 9 (Craiova).

Românul literar și politic (No. 4) București.

Dunărea (Călărași).

Democrația Putnei (Focșani).

Bistrița (P.-Neamț).

Vâlcea Conservatoare (R.-Vâlcea).

Democratul (Buzău).

Gazeta Botoșanilor (Botoșani).

Viitorul Dobrogei (Constanța).